

Verslag**Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit**

Datum: 16 juni 2017

Plaats: Amsterdam

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD	
Walter de Koning	Secretaris CCvD	ERM
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Wendel Oomkens	Certificerende instellingen	Kiwa
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Kasper Burgy	Vakgroep Restauratie	Burgy Bouwbedrijf
Marc van Roosmalen	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid –RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Ron Spaan	Private opdrachtgevers	Boei
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Martinus van Milt	Platform Gespecialiseerde aannemers	Van Milt / Takkenkamp
Afwezig:		
Jan Roest	Vereniging architecten werkzaam in de Restauratie – VAWR	Van Hoogevest Architecten
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Andre Hoek	SRR-Opdrachtgevers restauratoren	
Jaap van der Burg	SRR-Uitvoerders restauratoren	Helicon
Gast		
Theo van Oeffelt		ERM

1. opening, vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld, agendapunt 7 Wijzigen URL 4001 Historisch Timmerwerk vervalt.

Jan Roest treedt af en is vandaag afwezig wegens drukke werkzaamheden. De voorzitter bedankt Jan voor zijn bijdrage aan het CCvD de afgelopen jaren. Er is nog geen opvolger vanuit de VAWR benoemd.

Martinus van Milt treedt eveneens af. De voorzitter bedankt hem en memoreert zijn enthousiasme en bevoegenheid bij zijn bijdrage de afgelopen jaren. Berrie Endevoets is vanuit het Platform gespecialiseerde aannemers voorgedragen als zijn opvolger. Het CCvD stemt in met deze voordracht.

Theo van Oeffelt is aanwezig t.b.v. het maken van een impressie van het CCvD voor de ERM-nieuwsbrief.

2. Verslag bijeenkomst 24 maart 2017

Redactioneel:

Besluit: het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

Actielijst:

De actielijst wordt doorgenomen en bijgewerkt. Geconstateerd wordt dat diverse actie *on hold* staan in verband met gebrek aan financiële middelen. Voor het evalueren van de restauratieladder wordt een aparte afspraak gemaakt met Marc van Roosmalen, Jan Roest, Rob van Hees en Walter de Koning.

De Koning

De herziening van de BRL 3000 ERB zal volgende vergadering op de agenda staan.

De Koning

De Koning

Tevens zal apart worden stilgestaan bij de positie van de ZZP-er in de BRL 3000 ERB, BRL 4000 Onderhoud en restauratie van monumenten en het komende register.

3. Terugkoppeling schriftelijke vaststelling model-Restauratiebestek (fase 1)

Het eind-concept van het model-restauratiebestek (fase 1) is in februari 2017 per mailronde voorgelegd aan het CCvD. De van diverse CCvD-leden ontvangen reacties zijn op een rij gezet, plus de manier waarop het is verwerkt. Het model is aangepast en inmiddels gepubliceerd op de sites van ERM en STABU.

Het CCvD stemt in met de wijze waarop de reacties zijn verwerkt.

Geconstateerd wordt dat het introduceren van het model-restauratiebestek een belangrijke stap voorwaarts is. Tijdens een kennis-bijeenkomst samen met de NMO wordt het model toegelicht.

Besluit: het CCvD stemt in met de verwerking van de reacties.

4. Vaststellen definitieve versie URL 4014 Historisch Pannendak

De ontwerp-URL heeft ter inzage gelegen. De juridische toets is uitgevoerd (maar voorgesteld wordt die niet overal te volgen); overleg met de opstellers vindt nog plaats. Reactietabel en het bijgesteld eindconcept zijn opgesteld.

De volgende wijzigingen worden besproken:

- Blz 11 definitie dampremmende laag: 'een dakconstructie' wordt gewijzigd in 'de isolatielaag'
- Blz 12 definitie waterkerende laag: 'aan de koude zijde van de dakconstructie' wordt vervangen door 'buiten en'
- Blz 16, par 3.2.6: de sloopmelding is niet in iedere gemeente verplicht. Tekst aanpassen.
- Blz 17, par 3.2.7 samengewerkt. Verwijzing naar 3.9.1 moet zijn 3.11.1
- Blz 24, onderschrift foto: 'lichtpannen' veranderen in 'verticale pannen'
- Blz 24 waarden < 0.2. '... folie aanbrenge**n** breder ..'
- Blz 30 foto. Elektrolyt ten gevolge van contact tussen lood en koper (m.n. als er vrijwel permanent water / regenwater tussen staat)? Theoretisch is dat zo, maar in de praktijk wordt het niet waargenomen. Geen tekstwijziging.
- Blz 40, onderschrift foto: '....De pannen worden op ..'
- Blz 43, par 4.3.3. De toelichting onder NB is niet duidelijk genoeg. Toevoegen dat de klimaat problemen wind betreffen.
- Blz 61, bijlage 3.3 tekening nog invoegen
- Juridisch advies. Ingestemd wordt met de manier waarop het advies is verwerkt, inclusief het niet overnemen van een deel van het advies. Dit bespreken met de adviseurs. Bij NEN's en andere documenten waarnaar verwezen wordt, hoeven geen jaartallen te worden toegevoegd. In bijlage 4 Literatuur opnemen dat steeds uitgegaan moet worden van de meest recente versie.

De Koning

Besproken wordt verder dat er in de loop van de tijd toch wat verschillen zijn ontstaan tussen URL-en doordat er verbeteringen zijn doorgevoerd die niet in de al vastgestelde URL-en staan. Dit recht trekken in een up date ronde van alle URL-en (vermoedelijk 2018).

Besluit: URL 4012 Historisch pannendak wordt vastgesteld, met in acht name

van bovenstaande wijzigingen en het voeren van overleg met de juridisch adviseurs over het niet overnemen van een deel van het advies.

5. Vrijgeven ontwerp-URL 4012 Historisch metaal (ferro) voor openbare reactieronde

Het ontwerp van de URL is opgesteld door een begeleidingscommissie. Specifiek probleem bij het maken van de URL was het bepalen van de scope van de URL (voorwerpen of materiaal). Ook de kennis die nodig is voor het overzien van vele (aanpalende) technische aspecten heeft geleid tot diverse uitstapjes naar personen buiten de begeleidingscommissie. De scope van de ontwerp-URL is veel breder dan smeedwerk (de huidige NGK-regeling). De URL is beperkt tot ferro-metalen. Voor non-ferro moet in de toekomst een aparte URL worden opgesteld, rekening houdend met de in ontwikkeling zijnde URL Metalen Dakbedekking en met de URL Historisch Schilderwerk (waarin Vergulden is opgenomen).

Voor materiaal-technische aspecten (corrosie en afwerking) is nog een deeladvies gevraagd dat enkele dagen geleden beschikbaar is gekomen.

De URL zal de huidige NGK-regeling vervangen (de NGK-regeling vervalt 1 jaar na inwerkingtreden van URL 4012). Over de implementatie volgt nog apart overleg met de NGK.

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- De ERM-terminologie is niet altijd conform de Europees afgesproken terminologie (CEN). Dat wordt erkend. Er is tijdens het opstellen geconstateerd dat er nauwelijks uniforme definities in Nederland gehanteerd worden. Daarom is pragmatisch gekozen voor aansluiting bij de NL-bouwpraktijk. Het is wel gewenst om op termijn toe te groeien naar de CEN-teksten. Afgesproken wordt om dat op de Begrippenlijst op de ERM-site te verduidelijken.
- Besproken wordt dat het lastig is om vanuit EN-versie te komen tot een onomstreden vertaling in het Nederlands. Restauratoren Nederland heeft zelf een vertaling opgesteld die wordt toegezonden. Afgesproken wordt dat de vertaling van RN wordt gezien op bruikbaarheid voor de URL-en.
- Algemeen: het vertinnen van metaal ontbreekt in deze URL, dat is niet juist.
- Algemeen: het deeladvies m.b.t. materiaal-technische aspecten bevat diverse preciseringen, overnemen.
- Blz 6, par 1.1: de opsomming van de STABU hoofdstukken waar ferro in voorkomt is niet compleet, aanvullen. In de tabel (regel 3) verwijzing naar URL 4003 Historisch Metselwerk toevoegen
- Blz 13, par 2.3 definitie ferro toevoegen. In de definitie van anodiseren is ten onrechte ook titanium genoemd.
- Blz 25, par 3.1.2 '...verwijderen van oude verfsystemen (na documenteren) en ...'
- Blz 28, par 3.2.5 'onderzoek naar de oorzaak van ... vorstschade...' klinkt niet logisch. Klopt dat wel?
- Blz 33, par 3.4.2 de titels moeten matchen met de indeling in de tabel op blz 32
- Blz 38, klinkverbindingen: '... of plat uitgevoerd ~~zijn~~ worden.' . De zin 'De steel .... gestoken.' is niet logisch, niet compleet.

De Koning

Van der
Burg
De Koning

- Blz 44, werkwijze laswerk. "Dit vooraf verspanen ... legeringen' schrappen, want heeft geen betrekking op ferro.
- Blz 46, lassen aan gietstaal ~~en gietstaal~~. Deze passage checken op woordgebruik. Gaat het nu om staal of ijzer?
- Blz 49, par 3.9.2: ('verbeteren').
- Blz 50, par 3.10 toevoegen een andere mogelijke prestatieverhoging, nl thermische verbetering (koude brug tegengaan). Redactioneel: '..bestande-tegen...'
- Blz 51, par 3.10.3: bijschriften bij foto's zijn niet compleet. Toevoegen dat de oorspronkelijke delen zijn gehandhaafd.
- Blz 52, par 3.11.2 aanbrengen van zink: dit kan ook met tin.
- Blz 55, par 3.11.4.2 geen merknamen noemen, dus ~~(ook wel verkocht onder de merknaam Fluidfilm)~~
- Blz 63, specifieke onderdelen: deze hele passage schrappen
- Blz 65: in tabel 1 ook de kleuren toevoegen (rood, geel, groen)
- Blz 74: toevoegen dat van alle normen de meest recente versie gebruikt wordt
- Blz 75: vermelden bij welke paragraaf deze bijlage hoort

Besluit: de ontwerp-URL 4012 Historisch metaal wordt vrijgegeven voor een openbare reactieronde met in achtneming van bovenstaande opmerkingen.

6. Vaststellen projectplan opstellen URL 2001 Bouwtechnisch advies

Het projectplan is opgesteld in overleg met VAWR en VAM (in heroprichting) Het projectplan bevat tevens het aanpassen van URL 2002 Molenadvies en BRL 2000 Erkend Monumentenadviesbureau (EMA).

Tijdens de bespreking komt aan de orde:

- Het projectplan heeft diverse aanleidingen (zowel actualisatie als nieuwe onderwerpen zoals advies nav gebouwinspectie)
- Het project Erfgoed telt zal waarschijnlijk leiden tot wijziging van formats. Meer info bij de RCE (Renate Pekaar).

Besluit: het projectplan wordt vastgesteld

7. Mededelingen

8.1 het evaluatie-onderzoek in opdracht van de RCE (het DSP-onderzoek) is afgerond. Het bevat diverse aanbevelingen, waaronder voortgezette financiering aan ERM. De hoogte van het bedrag is nog onderwerp van overleg.

Martinus van Milt constateert dat de K+K-regeling kennelijk niet opgaat in de ERM-regeling. Hij vindt het bestaan van allerlei regionale regelingen een groot probleem voor het bedrijfsleven. Besproken wordt dat de wens tot regionaal economisch beleid een dominant sentiment is, dat ook niet makkelijk aan de hand van technische argumenten besproken kan worden.

8.2 n.a.v. het overzicht met de stand van zaken ERM-documenten wordt geconstateerd dat er in 2017 en 2018 eigenlijk veel moet gebeuren. De financiële middelen zijn op dit moment echter nog niet beschikbaar.

8.3 n.a.v. het overzicht projecten wordt opgemerkt dat er nog geen terugkoppeling is vanuit SKG-IKOB over de afronding van de URL

De Koning

Gevelreiniging. Contact opnemen is gewenst.

8.4 de bezoekcijfers aan de websites ERM en Monumententoezicht zijn zeer bemoedigend, zowel in absolute getallen als de groei in de afgelopen jaren.

8.5 op 25 april 2017 vindt de bijeenkomst Restauratie Toekomstbestendig plaats over het gebruik van URL-en het model-Restauratiebestek. Er is veel belangstelling voor de bijeenkomst.

8.6 De bijeenkomst van het Platform Monumententoezicht op 22 maart over 'Monument en brand' is goed bezocht en inhoudelijk goed verlopen. Het is een thema om vaker op terug te komen. Het verslag staat op de ERM-site.

8.7 de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen is aanvaard door de Tweede Kamer. Tevens 2 moties die er toe leiden dat in ieder geval Rijksmonumenten pas later onder de Wkb zullen vallen. Onduidelijk is nog of dit ook zal gelden voor gemeentelijke en provinciale monumenten.

8. Rondvraag

Jan Roest deelt mee dat hij onvoldoende tijd kan vrijmaken om de stukken door te nemen en daarom de VAWR gaat verzoeken om een vervanger.

Martinus van Milt heeft vragen over de gang van zaken bij het aflopen van zijn termijn (1 juli 2017). Hij zal hiervoor contact opnemen met de voorzitter van het GA-Platform, Wim van der Maas.